

Co nového přinesla nová doba? hodina dějepisu pro žáky 7. ročníku ZŠ

Téma:

kulturní a společenské proměny v novověku

Cíl:

porozumět zásadním změnám ve znalostech a uvažování lidí v epoše raného novověku, rozvoj konceptu historické gramotnosti (trvání a změna)

Dovednost, kterou žák během práce rozvíjí:

pozoruje, popisuje a analyzuje obrazový pramen

Úkol číslo 1:

- žák si pečlivě prohlédne modeletto sousoší sv. Ignáce ze sbírek muzea
- na základě vlastního pozorování vyvozuje závěry
- pokud je to třeba, použije atlas, encyklopedii nebo internet a dohledá scházející informaci
- severní Afrika byla Evropanům známa již od starověku; jižní cíp Afriky s mysem Dobré naděje objevil portugalský mořeplavec Bartolomeo Días v roce 1488
- Austrálii jako kontinent objevil James Cook v roce 1770, ale již roku 1644 zmapoval východní pobřeží Nizozemec Abel Tasman, který ho pojmenoval Nové Holandsko
- Angličané začali používat název Austrálie

Správné odpovědi:

- sochař Brokoff Ameriku nenavštívil, jinak by věděl, že v Americe nežijí sloni (Amerika sedí na slonovi)
- na sousoší schází Austrálie
- Austrálie byla objevena až r. 1770

Úkol číslo 2:

- žák si přečte úvodní odstavec o nejstarších střelných zbraních na území Čech
- žák naváže četbou didaktizovaného úryvku *Zřízení o ručnicích* (1524)
- na základě získaných údajů vyvozuje správné odpovědi

Správné odpovědi:

- prostí ('obecní') lidé nesměli nosit ručnice
- ani šlechta nesměla na veřejnosti ručnice nosit (ale směla je mít na hradě nebo na zámku)
- 6000 grošů
- pokud husa stála 3 groše, pak částka 6000 grošů byla skutečně obrovská

Možné odpovědi k otázce proč lidé považovali zbraň za "nemužskou":

- žáci mohou vymýšlet různé hypotézy, je na zvážení učitele, které z odpovědí uzná jako zajímavé, pravděpodobné atp.; níže uvádíme historický kontext:
- až do pozdního středověku mezi sebou bojovali lidé především 'na blízko' s pomocí kopí, mečů, dýk atp.
- pouze při obléhání nebo ve velké polní bitvě se používaly např. praky nebo luky
- ale i při užití praků či luků byla zbraň (šíp, kámen) vidět a ohrožený jedinec se alespoň hypoteticky mohl včas skrýt
- použití střelné zbraně bylo z pohledu soudobých lidí zbabělé (nerytířské): nejednalo se o boj zblízka, náboj nebyl vidět, často uvízl v těle a nebylo možné ho vyjmout
- navíc tato zbraň nebyla vázána na 'urozenost' jako např. meč (ačkoliv vidíme, že zákon byl pokusem to změnit)

Úkol číslo 3:

- žák si prohlédne sbírkový předmět
- na základě prohlídky vyvozuje závěry

Správné odpovědi:

- s hodinkami lze měřit hodiny a minuty (minuty v úseku po 1 minutě, po 5 a po 10 minutách)

Možné odpovědi k otázce jak změnilo používání hodinek život lidí:

- odpovědi se budou lišit, je na zvážení učitele, které z odpovědí uzná jako zajímavé, pravděpodobné atp.; níže uvádíme některé možnosti a historický kontext:
- někteří historici mluví v souvislosti s rozšířením mechanických hodin o vzrůstající společenské úzkosti (měřitelný čas dělal mnohem reálnějším blízkost smrti)
- lidé začali být více dochvilní (mohli lépe hlídat čas)

- společnost začala používat více kontrolní mechanismy vůči pracovníkům, úředníkům atd., hodiny denní i noční měly stejnou a pevně stanovenou délku (až do 16. stol. se obvykle nový den počítal od západu slunce a délka dne a noci byla tedy v průběhu roku nestejná)

Náměty na další využití tématu:

- Podrobný popis kamenného sousoší sv. Ignáce z Loyoly od Ferdinanda Maxmiliána Brokoffa a jeho fotografie si můžete s žáky prohlédnout na portálu eSbirky.cz: <https://www.esbirky.cz/predmet/9547221>
- Pokud byste chtěli žákům přiblížit zásadní rozdíl mezi vnímáním času ve středověku a v novověku, seznamte se se studií NODL, M. (1998). Čas a minulost ve vnímání vesničanů pozdněstředověkých Čech. In: *Listy Filologické / Folia Philologica*, 121(3/4), s. 255-275, která je dostupná na https://www.jstor.org/stable/23467391?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents
- Jak vypadaly první palné zbraně můžete žákům přiblížit s pomocí stránek Vojenského historického ústavu.
Hákovnice: <http://www.vhu.cz/exhibit/hakovnice-zelezná-kolem-1425/>
Pistole: <http://www.vhu.cz/exhibit/pistole-kozlíce-se-dvema-koleckovými-zamky-w-danner-a-h-stopler-st-norimberk-kolem-1550/>

Muzeum města Prahy
lektorské oddělení, 2023
www.muzeumprahy.cz

Muzeum
města
Prahy

